

18.Про затвердження Положення про Державну екологічну експертизу Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки: Постанова Кабінету Міністрів від 02.03.98р. №244.

19.Про порядок надання архітектурно-планувального завдання та технічних умов щодо інженерного забезпечення об'єкта архітектури і визначення розміру плати за їх видачу: Постанова Кабінету Міністрів від 20.12.1999р. №2328.

20.Про внесення змін до Положення про державний санітарно-епідеміологічний нагляд України: Постанова Кабінету Міністрів від 19.08.02р. №1217.

21.Про державну експертизу з енергозбереження: Постанова Кабінету Міністрів від 15.07.98р. №1094.

22.Положення про порядок прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів державного замовлення» від 05.08.92р. №449.

23.Положення про порядок надання дозволу на виконання будівельних робіт (затверджено наказом Держбуду від 05.12.2000р. №273).

24.Правила пожежної безпеки в Україні (затверджено наказом МВС України від 22.06.95р. №400).

25.Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів (затверджено наказом МОЗ України від 19.06.96р. №1734).

26.Положення про здійснення державної земельнопорядної експертизи» (затверджено наказом Держкомзему України від 11.03.97р. №39);

27.ДБН А.2.2-3-97. Склад, порядок розроблення, погодження та затвердження проектної документації для будівництва.

28.Да чтоб они сами так строили! // Бизнес. – 1999. – № 9. – С.55.

29.Кульпинов В. Бюро отказов // Бизнес. – 2001. – № 49. – С.44-53.

Отримано 28.02.2006

УДК 628 (477.54)

В.М.БАБАЄВ, д-р наук з держ. упр.

Харківська національна академія міського господарства

НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВОДОПОСТАЧАННЯ м.ХАРКОВА

Аналізується ситуація, що склалася навколо передачі майнового комплексу найбільшого виробника і транспортера питної води Харківської області до комунальної власності територіальної громади м.Харкова. Окреслюються основні напрями реформування галузі.

Незважаючи на значні здобутки науково-технічного прогресу за останні десятиліття, для світового співтовариства, як і раніше, серйозною проблемою залишається питання задоволення природних, біологічних потреб населення в питній воді.

Питання водозабезпечення ніколи не втрачало своєї гостроти та актуальності і для м.Харкова. Починаючи з 1881 р., коли в дію було введено муніципальний водогін, і до сьогодні питанням безперебійності та якості водопостачання міською владою приділялась особлива увага. Пояснюється це, перш за все, незначною кількістю джерел води

на території Харківщини. За цим показником область посідає 24-е місце в Україні.

Потужність водопровідної системи, яка знаходилась на балансі територіально-виробничого об'єднання «Харківкомунпромвод» (нині КП «Виробничо-технологічне підприємство «Вода») – найбільшого виробника і транспортера питної води регіону – складає понад 800 тис. м³/доб., загальна довжина водопроводу дорівнює приблизно 2 тис. км.

Для водопостачання в системі КП «Вода» використовуються три незалежних джерела: Печеніжське водосховище на р.Сіверський Донець, Краснопавлівське водосховище каналу «Дніпро-Донбас» та артезіанські свердловини.

Основним серед зазначених джерел водопостачання є Печеніжське водосховище, вода якого очищується на найпотужнішій Кочетоцькій водопровідній станції.

Другим незалежним джерелом водопостачання є Краснопавлівське водосховище, в яке по каналу «Дніпро-Донбас» надходить вода з Дніпродзержинського водосховища. Очищення води відбувається на водопровідній станції «Дніпро». Необхідність існування даного водозабору, незважаючи на високу, порівняно з іншими водозаборами, собівартість води, пояснюється тим, що такий великий промисловий центр як Харків повинен мати, принаймні, два незалежних джерела водопостачання.

Третім незалежним джерелом є артезіанські водозабори. Сьогодні їх вклад у систему водопостачання постійно скорочується і складає лише 30 тис. м³/добу, тоді як у 1979 р. продуктивність артезіанських свердловин сягала 125-130 тис. м³/добу.

Активне використання промисловими підприємствами м.Харкова артезіанської води з понад 100 свердловин на виробничі потреби призводить до нераціонального та невиправданого скорочення цього цінного ресурсу, ставить під загрозу існування найбільш перспективного джерела водопостачання м.Харкова у майбутньому.

КП «Вода» утримує всі об'єкти, споруди і комунікації єдиної системи водопостачання, розташовані на території площею понад 150 км. Для управління єдиним складним технологічним комплексом створена інтегрована, унікальна як для України, так і за її межами, АСУ ТП водопостачання. Остання забезпечує ведення технологічного і лабораторно-виробничого контролю, оперативне управління системою водопостачання в умовах аварії на окремих її об'єктах.

У цілому, така технологічна та управлінська цілісність системи водопостачання дозволяє:

- цілодобово подавати воду м.Харкову та іншим населеним пунктам

області за досить низькою собівартістю;

- забезпечувати надійність водопостачання півтора мільйонного промислового центру за відсутності джерел водопостачання достатньої продуктивності і з належною якістю води у межах міста;
- оперативно управляти всіма виробничими підрозділами підприємства при сезонних змінах якості води і стану водних джерел, режимів водоспоживання, аварійних ситуаціях на мережах тощо;
- стабілізувати роботу підприємства в умовах неплатоспроможності частини абонентів – міст і селищ області – за рахунок грошових зборів м.Харкова;
- гарантувати безпечність системи водопостачання на час надзвичайних ситуацій та ін.

Але хронічна відсутність оборотних коштів та інвестиційних ресурсів призвела до того, що система подачі і розподілу води опинилася у кризовому стані. Зношення основних фондів по водоводам і мережам досягла 70%. При розрахунковій нормі заміни і санації мереж і водоводів 50 км на рік, щорічно перекладається лише 12-15%. При таких темпах потрібно понад 80 років, щоб замінити технічно зношені мережі. Графіки планово-попереджувальних ремонтів по обслуговуванню арматури на мережах виконуються менш ніж на 10%.

Суттєвий внесок у зростання кількості аварій в системі водопостачання Харкова мали події 1995 р., пов'язані з аварією на Диканівській ГНКС.

Вимушена подача води згідно розробленого аварійного графіка у різні райони міста обумовила роботу насосних станцій, водоводів та розподільчих мереж на межі фізичних можливостей. За короткий проміжок часу 4 рази на добу доводилось заповнювати, а потім повністю спорожнити водопровідні мережі. Поперемінно вакуум та тиск повітря, що виникали у системі під час її спорожнення та заповнення, призводили до руйнування розтрубних з'єднань на чавунних трубопроводах, сталевих трубопроводів, що мали корозію, запірно-регулюючої арматури. Багаторазові зупинки та запуски насосних станцій викликали перевантаження та спричиняли вихід з ладу насосного та електротехнічного обладнання, кабельних мереж. У результаті кількість пошкоджень зросла з 2,5 тис. у 1994 р. до 3,7 тис. випадків у 1996 р. і продовжує постійно збільшуватися щороку (табл.1).

Проведений підприємством аналіз структури водоспоживання виявив, що 90% води, яка постачається населенню як найбільшому споживачеві послуг підприємства (рис.1), використовується на господарсько-побутові потреби. Проте облік у житлових будинках спожитої води, шляхом встановлення лічильників, складає лише 22%.

Таблиця 1 – Динаміка кількості ушкоджень на водоводах і водопровідних мережах м.Харкова (за роками)

Роки	1989	1990	19991	1992	1993	1994	1995	1996
шт.	2300	2035	2295	2518	2393	2509	3301	3711

Продовження табл.1

Роки	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
шт.	3822	3726	4160	3972	3937	4413	4492	3946

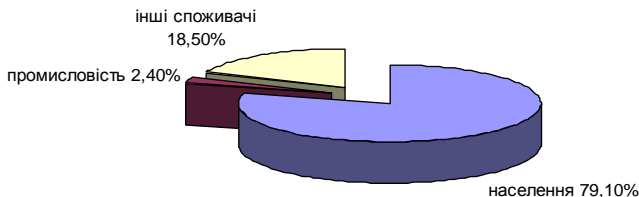

Рис.1 – Структур водоспоживання за I півріччя 2005 р.

Рівень експлуатації внутрішньобудинкових систем водопостачання вкрай низький, що призводить до невинновдано високих втрат води. В цілому, за офіційною статистикою нормативні втрати системі КП «Вода» складають 27%, фактичні – 40% від загальної подачі (рис.2).

Розпочатий на Харківщині процес реформування галузі водопостачання впродовж останніх років відбувається згідно «Програми реформування і розвитку житлово-комунального господарства Харківської області на 2003-2010 рр.».

Але у березні 2004 р., з ініціативи колишнього керівництва Харківської обласної державної адміністрації, цей процес ледве не набув небажаного сценарію свого розвитку.

Відповідно до статей 42 і 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», на підставі того факту, що КП «Вода» забезпечує водопостачання 52 населених пунктів області, було запропоновано здійснити розподіл та передати частини КП «Вода» у комунальну власність відповідних населених пунктів. Головну частину планувалося передати територіальній громаді м.Харкова, оскільки Харків споживає 93,5% виробленої КП води.

На основі інших територіальних підсистем підприємства було запропоновано створити підприємство спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст області, яке б займалося виробництвом та транспортуванням води до споживачів, у тому числі м.Харкова.

Практика експлуатації систем водопостачання крупних населених пунктів в усіх без винятку регіонах України підтверджує безальтерна-

тивність положення стосовно необхідності підтримання управлінської та технологічної єдності, нерозривності процесу виробництва та транспортування питної води. Єдиним винятком з цього положення було існування групового водопроводу державного виробничого підприємства «Укрпромводчермет» (м.Донецьк), яке здійснювало операції тільки з видобування і очищення води, а її розподілом серед споживачів займалися інші виробничі структури. Але саме через неефективність такої системи було прийнято рішення про передачу функцій ДВП «Укрпромводчермет» з видобування і очищення води місцевим «водоканалам», розташованим у містах-споживачах води.

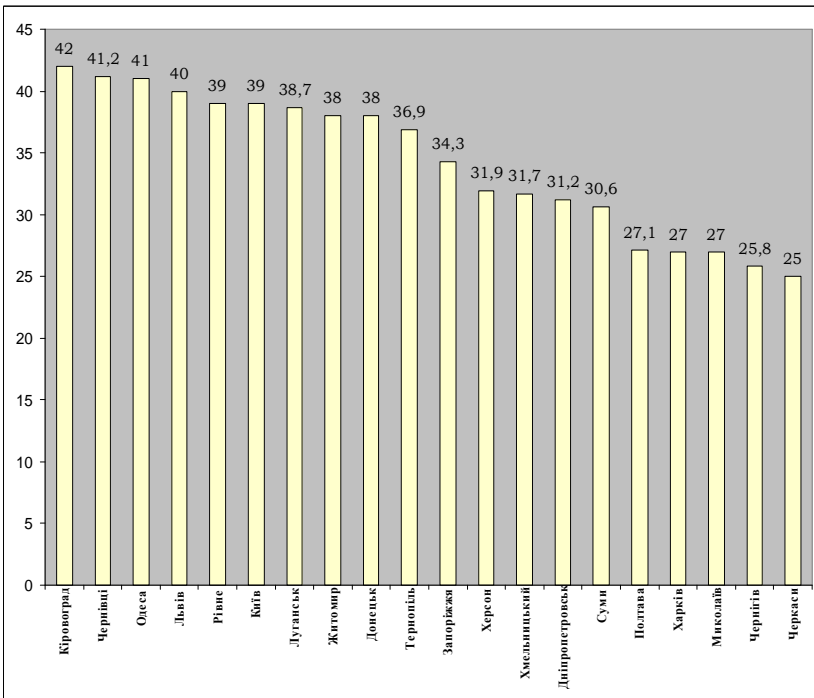

Рис.2 – Дані про нормативні втрати води в Україні

Звертаючись до попередніх прецедентів зміни власника КП «Вода», необхідно відмітити, що підприємство до 1991 р. перебувало у власності м.Харкова, адже будувалось як цілісний виробничо-господарський комплекс відповідно до генеральних планів розвитку міста.

Згідно з рішенням Харківського облвиконкому від 12.03.1992 р. №68 «Про розподіл комунальної власності між адміністративно-територіальними одиницями Харківської області» КП «Вода» відійшло в обласну власність.

Через прийняття у 1997 р. Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» і відповідно Розпорядженню Харківської облдержадміністрації від 26.03.1999 р. №212 на управління і структурні підрозділи облдержадміністрації було покладено повноваження по управлінню майном, що є спільною власністю територіальних громад сіл, селищ, міст області, до якої було віднесено і майно КП «Вода».

Аби не припуститися фатальної помилки через некомпетентність та непрофесіоналізм деяких колишніх керівників області, зустрічно було запропоновано провести незалежні аналітичні експертизи.

У березні 2004 р. свої висновки надали: Державний комітет України з питань житлово-комунального господарства, консалтингова корпорація «ОКО» (м.Київ), АТ «УкркомунНДПрогрес», Харківська національна академія міського господарства, Харківський державний технічний університет будівництва та архітектури. На їх основі було зроблено загальний висновок про недоцільність розподілу КП «Вода» та його активів за територіальним принципом. Паралельно було рекомендовано передати до комунальної власності територіальної громади м.Харкова цілісний майновий комплекс КП «Вода». На одностайну думку експертів це б дозволило:

- створити умови для підвищення надійності забезпечення м.Харкова та інших населених пунктів області питною водою;
- забезпечити оперативне управління виробництвом та здійснювати дієвий контроль за якістю питної води на всіх етапах технологічного циклу;
- гарантувати безпечність системи водопостачання у разі виникнення надзвичайних ситуацій;
- здійснювати комплексне регулювання економічної діяльності комунальних підприємств – «Харківські теплові мережі», КП «Вода», ДКП «Харківкомуночиствод» та оптимізувати розв'язання проблемних питань у їх фінансово-технічних взаємовідносинах.

Зважаючи на розпочатий процес передачі майнового комплексу КП «Вода» до комунальної власності територіальної громади м.Харкова, нового змісту, безпосередньо, набули і напрями реформування системи водопостачання. Так, з урахування необхідності забезпечення сталого функціонування і розвитку галузі як пріоритетні були визначені наступні заходи:

- Провести нові гідравлічні розрахунки мереж системи водозабезпечення Харкова і області, визначити раціональні зони районування.
- Забезпечити організацію і проведення науково-дослідних та проектно-вишукувальних робіт з удосконалення технології та модернізації споруд водоочищення.
- Активізувати заходи по залученню інвестицій в переоснащення КП «Вода».
- Нормативно закріпити підвищення відповідальності житлових експлуатаційних управлінь за стан внутрішньобудинкового обладнання.
- Встановити будинкові лічильники холодної та гарячої води в усіх житлових будинках м.Харкова, кількість мешканців яких перевищує 100 осіб.
- Побудувати станції доочищення питної води перед надходженням її у міську водопровідну мережу Харкова та станції очищення підземних вод.
- Заборонити промисловим підприємствам (крім харчової промисловості), розташованим на території м.Харкова, використовувати артезіанські свердловини для власних технологічних потреб; збільшити сумарну продуктивність артезіанського водопроводу до 120-150 тис.м³/добу.
- Підвищити обсяги та темпи заміни і санації водоводів, розподільчих мереж до 50 км на рік.

Вирішення багатьох гострих проблем сьогодення, безпосередньо пов'язаних з реформуванням житлово-комунального господарства країни, може спонукати керівників на місцях до поспішних та хибних кроків на цьому шляху.

Приклад передачі майнового комплексу КП «Вода» до комунальної власності територіальної громади м.Харкова наочно демонструє, що подібні заходи мають бути націленими, перш за все, на забезпечення сталого функціонування та розвитку системи водопостачання та в обов'язковому порядку виноситися на розгляд провідних наукових установ, фахівців, незалежних експертів.

Саме завдяки виваженому та ґрунтовному підходу вдалося уникнути порушень технологічних режимів подачі води, погіршення її якості та зростання собівартості.

1.Бабасєв В.М. Практика муніципального управління. – Харків: ХДАМГ, 2002.

2.Бабасєв В.М. Управління міським господарством: теоретичні та прикладні аспекти. – Харків: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2004.

3.Аналітичні матеріали щодо сучасного стану потужностей та обладнання ТВО «Харківкомунпромвод». – Харків: ТВО «Харківкомунпромвод», 2004. – 15 с.

4. Недоцільність поділу ТВО «Харківкомунпромвод» на самостійні територіальні підрозділи: Звіт НКЦ «Інвестсервіс». – К., 2004. – 5 с.

Отримано 28.02.2006

УДК 711.7

В.Т.СЕМЕНОВ, Е.І.КАРПУШИН, професори,
О.В.ЗАВАЛЬНИЙ, В.Д.ШИПУЛІН, кандидати техн. наук,
А.М.СОСПАТРОВ, С.М.ГОРДІЄНКО
Харківська національна академія міського господарства

РОЗВИТОК ТРАНСПОРТНОЇ СХЕМИ МІСТА НА ОСНОВІ ГЕНЕРАЛЬНОГО ПЛАНУ

Запропоновано принципи розробки Комплексної схеми транспорту міста, пріоритети постановки окремих завдань, а також критерії обґрунтування рішень.

Однією з найважливіших характеристик інтегральної оцінки якості життя людини на даній території є якість самої території, що уособлює показники навколишнього середовища з урахуванням комфортності, зручності, естетичності матеріального оточення, впливу на здоров'я і подібних понять, які дозволяють людині не тільки безпомилково відрізнити одну територію від іншої, а й свідомо діяти для підвищення цієї якості.

Не останнє місце в оцінці якості території сучасного мегаполісу займає ступінь досконалості транспортної системи, що характеризується витратами часу та умовами поїздки пасажира до місця призначення.

Харківською національною академією міського господарства виконано перший етап розробки Комплексної схеми транспорту (КСТ) м.Харкова як інструмента управління життєдіяльністю міста. Роботу виконано на базі положень Генерального плану міста Харкова [4] та Концепції комплексного соціально-економічного розвитку м.Харкова до 2010 р. [5], а також у відповідності до Загальнодержавної Програми реформування і розвитку житлово-комунального господарства, Програми реформування і розвитку житлово-комунального господарства Харківської області на 2006-2010 рр., Програми реформування і розвитку житлово-комунального господарства міста Харкова на 2006-2010 рр.

До розгляду проблеми удосконалення і розвитку схеми транспорту міст зверталося чимало дослідників: Р.Любарський, О.Поляков, А.Сігаєв, Ю.Ставничий, М.Фішельсон, В.Черепанов, В.Шештокас та ін. Основоположним документом, що формує стратегічні засади розвитку всіх сфер життєдіяльності міста, в тому числі й транспорту, є